

nis ut a natura distinguitur; tum quia causa efficiens solum est executiva, et præbens esse extra causas, juxta id quod unaquaque res petit secundum exigentiam suam, ergo efficiens non potest esse ratio intrinseca et fundamentum seu principium propter quod aliquid convenit alicui, sed supposita ratione conveniendi, ad efficientem solum spectat ponere illam in esse; et sicut in ipsa natura debet dari intrinsecum principium omnium prædicatorum, quæ illi conveniunt; efficiens autem solum est causa extrinseca producens, et dans esse, ita debet assignari principium extrinsecum individuationis et non solum causa extrinseca producens, et illud est quod inquirimus, atque illa non negamus efficiens esse principium individuationis, sed extrinsecum et executivum, non intrinsecum et formale determinans intrinsece indifferentiam naturæ, ut individuatur hæc potius individuatione, quam illa, et sic ex efficienti sumitur individuaio executive, et tanquam a principio ponente illam in esse extra causas, non autem ut a principio extrinseco formali; unde etiam efficiens plurium individuationum seu individuorum est productivum et non solum ratio unius tantum individuationis.

Tertio, probatur conclusio destruendo fundamenta Suarez. Primo, quia unitas est passio entis, ergo ad entitatem realem per ipsam sequitur unitas realis, hæc autem necessario est singularis, quia in re non datur unitas abstracta, unde hoc ipso, quod ponitur in rerum natura sine alio addito fit singularis, ergo unitas transcendens quatenus realis debet coincidere cum numerica. Secundo, quia individuaio pertinet ad lineam prædicamenti, et ad gradum metaphysicum, siquidem de individuo prædicantur alia prædi-

cata superiora, sed omnes gradus metaphysici profluunt ab eadem entitate et forma, et se ipsis conveniunt illi, ergo sicut alii gradus proveniunt ab eadem entitate, et non distinguitur in re, sed solum per intellectum, ita et individuaio, atque adeo non indiget alio superaddito ad habendam istam individuationem et unitatem, sed sicut se ipsa est realis entitas, ita se ipsa est realis et singularis unitas. Tertio, quia non dependet individuaio ab accidentibus, ut a principio, quia accidentia non possunt esse principium substantialis unitatis, et possunt variari accidentia, etiam ipsa quantitas, non variata individuatione naturæ et substantiæ, ergo non sumitur ab accidentibus individuaio: nec etiam a materia, quia hæc est potentialis, et indifferentis ad plures formas specificas, ergo etiam ad plures individuas, ergo ipsa indiget individuari ex alio principio, non autem erit principium individuationis. Si autem non indiget, sed se ipsa individuatur, cum tamen sit communis et specifica, cur etiam aliæ naturæ substantiales, licet ex se communes sint per se ipsas, non individuabuntur? Et ex alia parte forma est quæ distinguit, et est in actu per se, et non indifferentis, et in potentia, ergo potius ipsa erit principium individuationis.

Ad primum respondetur, quod unitas est passio entis, et sequitur ad totum ens, sed juxta diversas considerationes unitatis sequitur ad diversas considerationes entis, nam ut est unitas formalis, et specifica sequitur ad entitatem ex parte formæ, et actualitatis, ut autem illa unitas est incommunicabilis, et individua, sequitur ad entitatem, ut habet in se principium incommunicabilitatis. Et ita si est natura materialis quæ ratione materiæ incommunicabilitatem habet, unitas ut

individua sequitur ad unitatem ratione materiæ ut est principium incommunicabilitatis. Et sicut unitas communis et universalis sequitur ad ipsam entitatem, ut est in statu abstractionis, et non remoto illo statu, ita unitas ut individua, quia pertinet ad statum contractionis sequitur ad entitatem non absolute, sed ut est in tali statu contractionis, et incommunicabilitatis quod habet ratione materiæ. Itaque ad entitatem realem sequitur unitas realis sed juxta modum, et statum entitatis sequitur modus et status unitatis, quod enim sit unitas singularis, vel universalis, aut unitas formalis, et specifica sequitur ad entitatem non absolute, et secundum se considerata, sed ut est sub tali statu et modo. Et cum dicitur quod natura hoc ipso quod ponitur in re non est universalis, sed singularis, respondetur quod hoc ipso quod ponitur in re, non ponitur nuda, et absolute ab omni circumstantia, et statu incommunicabilitatis, sed cum illo, et ita redditur unitas singularis, et individua, non ratione entitatis absolute sumptæ, sed circumstantionatæ, et incommunicabilis. Itaque aliud est, quod natura posita in re est singularis, aliud ex quo principio, et radice habet quod sit singularis et hæc, et licet natura secundum se sit indifferentia negativa, tamen ista indifferentia tolli debet non per principium essentialia, sed per modificativum essentialia, eo quod illa indifferentia solum est ut natura modificetur, et materializetur per singularitatem, et individuationem, non autem ut amplius quidditative constituatur.

Ad secundum respondetur, quod individuaio pertinet ad gradum metaphysicum non ut prædicatum constitutivum, et quidditativum, sed modificativum, et pertinens ad statum naturæ, unde magis habet ra-

tionem subjecti, quam prædicati, quia est ultimum, cui alia insunt. Sumitur autem individuaio ab eadem entitate, a qua reliqui gradus, sed non sub eadem habitudine, sed connotando accidentia aliqua a quibus dependet individuaio. Nec intelligitur sumi ab eadem entitate, id est, a forma partiali, a qua alii gradus desumuntur, et non a materia, sufficit enim quod sumatur ab eadem forma totali, verbi gratia, ab humanitate quæ etiam includit materiam, seu principium incommunicabilitatis, et sub ista habitudine entitatis, seu formæ, non ut dicit constitutionem quidditatis, sed ut dicit rationem, et habitudinem incommunicabilitatis sumitur gradus individualis, sicque non totaliter extrinsece provenit, ut contra Scotum statim dicemus, sed ab ipsamet entitate, a qua reliqui gradus desumuntur sub diversa tamen habitudine, et connotatione alicujus extrinsece. Ad verificandam autem prædicationem aliquam, non est necesse, quod aliqua identificentur ex omni parte, et omni modo, sed sufficit materialis identificatio, sicut patet in prædicatis accidentalibus, ut cum dicitur corpus est album, identificantur enim ratione suppositi habentis albedinem, ut docet D. Thomas 1 part. quæstion. xiii, articulo. xii.

Ad tertium respondetur, quod ab accidentibus non fit individuaio substantialis, ut a ratione formali, et principio, seu radice propria, sed ut a conditionibus requisitis, ut exercetur individuaio, sicut postea dicemus, et sumitur ex definitione Porphyrii, eum dicit: « Quod individuum est ejus collectio proprietatum non est in alio. » Est autem materia principium, et radix hujus individuationis, non quatenus est in potentia, et indifferentis ad plures formas, sic enim potius est

principium generis, quod est totum potentiale, sed dicitur principium individuationis, quatenus est ultimum subjectum, ultra quod non fit communicatio, et sic reddit ipsas formas, et totam entitatem non communicabilem pluribus, quod est proprium individui, quod non est commune multis, et sic principium incommunicandi est principium individuandi. Unde patet quod materia secundum diversas considerationes, et est ratio habendi communitatem, et individuationem; communitatem quidem, quatenus est indifferens; et communis ad plures formas, individuationem autem, quatenus est principium non communicandi aliis subjectis, seu partibus materiae, quatenus ultimum subjectum est. Sed tamen non exercet hanc incommunicabilitatem inter partes materiae nisi supposita separatione, et divisione, quae fit per signationem quantitatis tanquam per conditionem requisitam, ut statim dicemus. Quod vero dicitur, quod eadem materia individuatur se ipsa, dicimus quod individuatur se ipsa, ut principio individuationis totius, et consequenter etiam sui, unde non invenitur sub diversis formis materia eadem numero positive, sed negative, materia enim de se, remota omni forma non habet unitatem positivam, et individuatum, sed indifferentem ad formas, et ad individuationes earum, est tamen principium individuandi cum ordine ad designationem accidentium ubi transit materia de una forma ad aliam. Et manet quidem materia eadem secundum se, id est, secundum rationem potentialitatis suae, non tamen cum eadem signatione quantitatis et accidentium, et sic non manet positive individuala ex se ipsa, licet in re semper id habeat, sed ex se solum est principium individuationis. Et sic dicit S. Thomas de Gen.

lect. ix, in fine: « Quod materia eorum quae transmutantur aliquid est eadem, aliquid alia, est enim eadem subjecto, sed non secundum esse, quia aliam rationem, et aliud esse accipit secundum quod est sub diversis formis, et secundum quod ordinatur ad diversas formas. »

Denique, ad id quod dicitur quod forma est principium individuationis, quia actus est qui distinguit, respondetur quod actus est qui distinguit formaliter, sed modus distinguendi materialiter, et incommunicabiliter, est ex parte materiae, ut ex principio, supponendo tamen quod materia sit in actu per formam, quia sine forma non datur individuatō in actu, sed hoc requiritur concomitanter, et propter existentiam, non quia forma sit radix, seu ratio propria individuationis, ut praecise dicit modum distinctionis individualis, de quo statim plura dicemus.

DICO SECUNDO: Non potest assignari pro principio individuationis haecceitas ab extrinseco totaliter adveniēns substantiae, et non ab aliquo principio intrinseco materiali proveniens. In hac conclusione excludimus sententiam Scoti. Et notandum est, quod haecceitas potest dupliciter sumi; uno modo ut sit idem quod differentia individualis, seu unitas numerica, quae formaliter constituit, et reddit naturam hanc, et singularem, et sic non est dubium dari haecceitatem, si enim datur effectus formalis haecceitatis, seu differentiae individualis, scilicet esse hoc, quid mirum, quod detur haecceitas, quae est forma ipsa, seu differentia individualis? Quod si Scotus non amplius vellet dicere, quam quod natura redditur individualis formaliter per differentiam individualement verissima est, nec ul-
lus ei contradicit; sed non tangit punctum difficultatis, quia in

praesenti supponimus dari differentiam individualement, inquirimus autem de principio talis individuationis seu unitatis, quia cum omnes gradus metaphysici, et praedicata quidditativa ex unica forma proveniant, restat difficultas, an gradus individualis qui quidditatem non constituit ratione quidditatis, sed in ratione modificantis, et incommunicabilis unitatis, ne de pluribus praedicetur proveniat etiam ab eadem forma, vel a materia, vel a quo. Si vero intendit haecceitatem esse non solum differentiam individualement, sed non dari aliud principium individuationis intra ipsam entitatem a quo illa haecceitas proveniat, sed esse formam ab extrinseco adveniēntem, sicut albedo, vel aliud simile accidens, in hoc ei contradicimus. Et ratio est, quia illa entitas quae dicitur haecceitatis vel est substantialis vel accidentalis. Non accidentalis, tum quia constituit individuum substantiale seu primam substantiam in linea, et praedicamenta substantiae, ergo non potest esse accidentalis entitas; tum quia nec est accidens proprium, neque commune; non proprium, quia hoc dimanat a principiis naturae, et sic omni tali naturae convenit, individuatō autem non convenit omni naturae, sed uni tantum individuo; non commune, quia hoc potest adesse, et abesse, seu variari sine corruptione subjecti, principium autem individuationis, vel haecceitas illa non potest adesse sine corruptione hujus subjecti individui. Si autem est substantialis entitas, ergo in aliqua substantia fundatur, et ratione illius convenit, quia vel est entitas substantialis, vel modus; si entitas, non distinguitur ab ipsa re, quae est substantia, et sic non venit ab extrinseco, sed est idem cum entitate quod est declinare in aliam extremam sententiam; si autem est

modus substantialis, fundatur et originatur in ipsa substantia, alias substantialis non esset si substantiam non afficeret substantialiter, neque naturalis esset, si ex ipsa substantia naturali non originaretur, si quidem modus naturalis identificatur cum substantia, et proportionatur illi, ergo originatur ab ea, vel oportebit assignare aliud principium substantiale a quo originetur, et sic illius erit individuatō non autem alterius, a qua non originatur, et sic necessario ponendum est pro principio haecceitatis et singularitatis aliquid intra ipsam substantiam, et hoc dicimus esse materiam, non autem haecceitatem ab extrinseco tantum adveniēntem.

Dices: Sufficit, quod iste modus substantialis ab extrinseco efficiente proveniat, non autem habeat pro principio ipsammet substantiam, aut ejus materiam; tum quia aliquando modus substantialis potest ab extrinseco provenire, ut modus transubstantiationis, aut unionis substantialis, quae provenit tantum ab efficiente; tum quia ideo requirimus nos praedeterminationem physicam in causis efficientibus subordinatis, ut determinentur ad producendum individuum, cum de se sint indifferentes ad plura, et tamen illa praedeterminatio totaliter est ab extra, scilicet a causa prima et non nascitur, nec fundatur in ipso subjecto operante, ut in principio illius, ergo neque haecceitas.

Respondetur quod iste modus singularitatis, sicut et ipsamet natura debet provenire ab efficiente extrinseco in genere causae effectivae, et per modum exequentis, cum quo tamen stat, quod requiratur pro principio radicali, et fundamentalis aliquid tenens se ex parte subjecti, efficiens enim non producit inesse effectum, nisi juxta principia a quibus dependet, et juxta proportio-

nem sui fundamenti a quo oritur, et fundatur, sicut etiam propriae passionis producuntur ab efficiente, dependenter tamen a natura a qua originantur, et derivantur, et similiter existentia, et subsistentia ab ipso efficiente procedunt, sed tamen iuxta principia naturæ cuius sunt, nec tamen ipsa existentia et subsistentia sunt principia individuationis, ut jam supra diximus, sed termini, et complementum, unde datur in humanitate Christi individuatio naturalis, nec tamen oritur ex subsistentia naturali. De modo autem transsubstantiationis, vel unionis hypostaticæ si datur, non est ponendum aliquod principium in natura, quia non sunt naturales, sed supernaturales. Quod vero dicitur de prædeterminatione respondetur, quod potest considerari, vel entitative, ut res quedam est in se individuabilis et sic individuatur a subjecto, sicut reliqua accidentia, vel modi inherentes de quibus dicemus infra. Si autem consideretur sub præcisa ratione efficientis, et in ejus linea quatenus est ultima applicatio causæ inferioris ad agendum ex subordinatione ad superiorem, a qua dependet in agendo, sic necessario debet ab extra provenire, et non habere aliud principium quam efficiens superius, quia propria ejus ratio in hoc solum consistit quod determinatio, et applicatio efficientis sit. Substantia autem ut individuatur in se formaliter debet etiam a causa materiali dependere, et a principii naturæ, quam individuatur, licet in quantum effectus producendus, debeat a causa efficiente dependere et fieri.

DICO TERTIO: Primum et radicale principium individuationis non potest esse forma substantialis, nec accidentalis, licet ad illam requiratur. De forma substantiali id sæpius docet D. Thomas dicens non esse hanc

et singularem per se, sed ex materia cui adjungitur, seu ex ordine ad illam, ut specialiter videri potest in II contra Gent. cap. xxxiii, ratione II, ubi inquit: « Quod differentia, quæ ex forma procedit inducit diversitatem speciei, quæ autem ex materia inducit diversitatem secundum numerum. » Et X: Met. lect. XI, « Quæcunque, inquit, contraritates sunt in ratione id est, ex parte formæ, faciunt differre speciem, quæ vero sunt ex parte materie, quæ sunt propria individui, quod est acceptum cum materia, non faciunt differre speciem. » Et denique pro communi principio habet D. Thomas, quod nulla forma, vel natura multiplicat numerum, nisi in diversitate materie, ut videri potest in II, dist. III, q. I, a. IV, et I p. p. L, a. IV, et de ente et essentia cap. vi. Ratio autem et fundamentum est, quia forma ut forma, est principium speciei, ergo, est principium alicujus communicabilis in plura, seu communis ad multa, ergo prout stat sub conceptu formæ, non est principium individuationis, sed oportet quod inducat aliud principium, quam formæ, scilicet rationem incommunicabilis ad plura, quam si forma habet ex se, erit forma immaterialis, non informans materiam, si autem ex se id non habet, sed ex materia, quia illi communicatur, individuabitur ex materia. Unde roboratur hæc ratio, quia principium individuationis debet virtualiter, et in radice continere id quod ipsa individuatio formaliter, sed individuatum est id quod non est communicabile multis, sed de uno tantum prædicari potest, ergo principium talis individuationis debet esse principium talis incommunicabilitatis ad plura, forma autem ut forma non est principium incommunicabilitatis nec unitatis ut individua, sed ut formalis, et specificæ, et ut communis

multis, cum enim forma ex vi formæ non sit recipiens, sed receptibilis, ex ipsa ratione formæ communicabilis est, quia recipi est communicari, et sic de se importat conceptum communicationis ad alia, in quibus recipiatur, et consequenter ad quæ comparatur tanquam ad inferiora, et subjecta sibi. At vero materia est recipiens, et ideo non communicatur alteri ut inferiori et subjecto sibi, sed si communicatur formæ potius est ut extremum, cui formæ se communicat, quam extremum quod communicatur, nec enim est id quod recipitur, sed id in quo recipitur, et cui fit communicatio, sicut non proprie dicimus humanitatem communicatam Verbo, sed Verbum humanitati, nec vas liquori, aut hominem gratiæ, sed gratiam homini, et liquorem vasi. Tandem, quia forma est principium differentie et distinctionis formalis, distinctio autem individuum est materialis, ergo magis habet pro fundamento materiam quam formam. Minor patet, quia duo individua non differunt quidditative, licet substantie sint, quia omnia prædicata quidditative quæ sunt in uno, sunt in altero, alias non participarent infimam, et ultimam speciem, si disconvenirent in aliquo prædicato quidditativo, et essentiali, quia hoc ad ipsam naturam, et speciem pertineret, quidditas enim et natura, species rei est, et quæ differunt quidditate, specie differunt, ergo si conveniunt duo individua in speciei infimæ, conveniunt in omnibus prædicatis quidditativis, et specificis, et consequenter non differunt inter se in aliquo prædicato quidditativo.

Quare sicut videmus, quod partes integrales non differunt essentialiter, siquidem participant eandem formam, sed materialiter, licet substantialiter; ita et individua, quia ut

aliqua fiant individua, sufficit partes integrales dividere, et solvere continuitatem earum, ergo si quando sunt continuæ non differunt essentialiter, neque quando discontinuantur, quia discontinuatio sola non importat aliquod essentialia, et quidditativum prædicatum faciens differentiam, sed solum materiam et divisionem, et consequenter non facit divisionem formalem, licet faciat divisionem formæ, et substantiæ, ergo oportet quod ista distinctio non proveniat ex ipsa forma secundum quod facit officium formæ, id est, ut præbet formalem effectum dividendo, et distinguendo formaliter, sed ex aliquo alio præter formam, dividere enim, seu distinguere formam, et non secundum formalem distinctionem, est distinguere formam non secundum quod facit officium formæ, sed secundum aliquid illi adjunctum quod forma non sit, seu non exercens officium formæ. Sicut autem materia non potest esse principium distinctionis formalis, licet recipiat illam ita e converso, licet forma dividatur secundum distinctionem non formalem, illamque participet, non tamen potest provenire ab ipsa forma ut a principio, sed ab alia parte, quæ est materia.

Secunda vero pars conclusionis, scilicet de forma accidentali, manifeste traditur a D. Thoma opusc. LXX, q. IV, a. II, et opusc. XV, c. VII, et opusc. XXIX, et VII Met. lect. V, et in IV, dist. XII, q. I, a. II, questionum ad 3. Et ratio est manifesta, quia individuatio substantiarum materialium, et distinctio earum substantialis est, ergo oportet quod principium ejus proprium, et radicale sit substantiale, nec enim accidentia possunt esse prima radix distinctionis substantialis, sed semper id quod substantiale est, reducendum est ad substantiam tanquam ad radicem,

ergo cum individuatio substantiæ sit aliquid pertinens ad ipsam lineam, et prædicamentum substantiæ, necesse est quod reducatur in aliquid substantiale ut in ultimam radicem. Deinde, qua primum principium individuationis debet esse principium incommunicabilitatis ad aliquid sibi inferius, quantitas autem, et reliqua accidentia de se communicabilia sunt tanquam formæ, ergo non possunt esse primum principium incommunicabilitatis in substantia, imo potius ipsa quantitas, et accidentia individuatione indigent in se ipsis, eamque habent a subjecto ut articulo quinto dicemus, ergo non sunt principium radicale individuationis, licet possint deservire ad illam ut conditio. Objectiones contra hanc resolutionem sequenti articulo ponentur.

ARTICULUS IV.

Quid sit materia signata quantitate, quæ est principium individuans?

Expressa D. Thomæ sententia est innumeris locis, materiam quantitatem signatam esse primum principium individuationis, et specialiter videri potest opuscul. xxix, et opuscul. xxxii, et opuscul. xv, cap. vii, et opuscul. lxx, quæstion. iv, articulo. ii, et in iv, distinct. xii, quæstion. i, articulo. ii, quæstion. iii ad 3 et iii part. quæstion. lxxvii, articulo. vii, et i part. quæstion. xxix, articulo. i de ente, et essentia, cap. vi et vii Metaph. lection. xv. Fundamentum sumitur ex dictis præcedenti articulo ubi ostendimus individuationem importare unitatem, non quomodocunque, sed cum modo incommunicabilitatis ad inferiora; similiter multiplicatio individualis in substantia requirit illas

duas condiciones, scilicet quod faciat distinctionem substantialem, et non essentialem: quæ omnia non possunt a forma provenire, ut exercet officium formæ, bene tamen a materia, non sub indifferentia, et potentialitate, sed ut determinata, et signata, ut statim dicemus. Et præterea ex Aristotele probatur, quia in v Metaph. text. xii, et x Metaph. text. xxv. Et aliis locis expresse affirmat esse unum numero, quorum materia est una, quæ vero differunt secundum contrarietatem, et distinctionem formæ, differunt specie. Expresse etiam xii Metaph. text. xliix, probat Deum esse unum numero, quia caret materia, et quæcunque numero sunt multa, materiam habent. Quæ auctoritas valde premit Auctores oppositæ sententiæ et aliqui, ut Scotus dicunt Philosophum non loqui de materia proprie dicta, sed de hæcœitate. Vazquez vero secundo tomo, prima parte, disputatione centesima octuagesima prima, faletur Aristotelem loqui de materia prima, sed ad locum Aristotelis non respondet, nec ad illum etiam respondet P. Suarez, libro primo de Angelis, capite decimo quinto, et disputatione quinta Metaph. sectione secunda, a numero vigesimo tertio, sed ad alia loca Aristotelis in quibus non facimus tantam vim, unde contra ipsos non est quod urgeamus auctoritatem Philosophi.

Contra Scoti vero interpretationem urgemus, quia si nomine materiæ intelligeret Philosophus hæcœitatem, quando probat, quod Deus est unus numero, quia caret materia, sensus esset quod est unus, quia caret hæcœitate, quod est absurdum, sic enim sine hæcœitate esset unus numero. Vel si intelligitur, quod ideo Deus est unus numero, quia non habet materiam, sed hæcœitatem loco materiæ, petit princi-

pium, cum enim hæcœitas sit ipsa differentia numeralis, et individua, sensus esset, quod Deus est unus numero, quia est unus numero, vel ideo non est multiplicabilis numero, quia non habet hæcœitates plures, quod est petere principium, de hoc enim inquiritur cur non habeat hæcœitates, et differentias numerales. Secundo, quia probat Philosophus Deum esse unum numero, quia caret materia, ita quod est spirituales, et immaterialis, ergo de illa materia loquitur, per cujus carentiam aliquid redditur spirituale, et immateriale, sed redditur aliquid spirituale, et immateriale per carentiam materiæ primæ, seu materiæ corporalis, non hæcœitatis, ergo de ea loquitur Philosophus quando dicit Deum esse unum numero, quia non habet materiam. Minor constat, quia per carentiam hæcœitatis dicitur aliquid universale, non vero spirituale, neque actus purus; Deus autem dicitur carere illa materia, quam si haberet non esset spiritualis, neque actus purus, ergo ratione carentiæ talis materiæ dicitur aliquid non multiplicari numero. Et advertendum est, quod istæ probationes Philosophorum quibus probant unitatem Dei, aut ejus perfectionem non sunt contemnendæ, sed explicandæ, quia per ipsas cognoverunt verum Deum. Testatur autem Apostolus ad Roman. ii: *Quod cum ipsi cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt.* Si autem probationes quas afferunt ad unitatem Dei probandam, et alia similia non valent, sequitur quod non cognoverunt verum Deum, qui unus est.

DICO SECUNDO: Signatio materiæ non fit formaliter per ipsam quantitatem tanquam per formam inhaerentem materiæ, et afficientem ipsam, sed fit per intrinsecum ordinem materiæ ad quantitatem, ut ad

formam dividenter, et separantem, et ita quantitas potius est terminus signationis materiæ ad quam dicitur ordinem, quam forma intrinsece signans, et hoc modo dicitur se habere, ut conditio, et connotatio individuationis, et in ipso genere scilicet ut conditio, quantitas est primum, licet materia sit primum, et radicale individuandi principium. Itaque materia signata quantitate, idem est quod materia ordinata ad quantitatem, ut dividenter, quæ divisio licet non fiat sine informatione quantitatibus, et quantitas ut dispositio quædam est dimanans a forma, tamen sub ratione dividenter præcedit in genere causæ materialis ipsam formam, sicut de dispositionibus sæpius dictum est, licet in genere causæ formalis et conservo sit.

In hac conclusione explicanda satis variant Thomistæ, nam cum in individuo reperiantur duo, quia et est unitas incommunicabilis pluribus, et est divisio, seu separatio ab alio individuo, dicunt aliqui concurrere ad utrumque materiam, et quantitatem, illam ut subjectum ultimum incommunicabile, hanc ut formam dividenter, et separantem, ita tamen quod quantitas concurrat ut actu informans, quia sic actu dividit. Ita Ferrariensis i contra Gentil. capit. xxvii, et Soncinas vii Met. question. xxxiv, et alii. Quidam vero ponunt materiam ut ordinatam ad hanc quantitatem, non ut informatam illa, esse principium individuationis. Sed dividuntur, quia aliqui intelligunt materiam determinari ad hanc quantitatem per aliquem modum substantialem superadditum, qui est quasi determinatio, et signatio materiæ in ordine ad quantitatem. Alii vero simpliciter dicunt, ipsam materiam signari, non quantitatem ipsa actu informante, nec modo substantiali superaddito quo determinetur, sed ipso ordine et ha-

bitudine, qua respicit talem quantitatem.

Ut autem inter has varietates sensuum nostrum explicemus, dicimus, quod in materia ly esse signatam potest dicere duo. Uno modo id quod est esse notatam, et designatam, quod pertinet quasi ad manifestationem, et apparentiam designationis erga nos. Alio modo ly signata est idem quod clausa, et incommunicabilis reddita etiam respectu alterius materiae, et individui, et hoc supponit separationem et divisionem ab alio cum reclusionem in se. Et primo modo non est dubium materiam signari ipsa quantitate ut informantem, et reliquis accidentibus, hæc enim reddunt nobis materiam sensibilem, et designabilem, sed non loquimur in hoc sensu in præsentia, sed de ipsa individuatione substantiali loquimur. Et sic dicimus, quod in secundo sensu materia sola non sufficit individuare non intellecta quantitate, quia materia, et habet habitudinem seu respectum ad formam, et ad aliam materiam similem sibi. Secundum habitudinem ad formam, importat potentialitatem, et confusionem ad multa, et sic non fundat individuationem, sed potius est principium generis, quatenus est principium potentialitatis ad plures formas, quibus actuari, et determinari potest, et sic species constituitur ex materia et forma, et sic materia potest concipi in communi, imo esse principium gradus communioris, scilicet generis. At vero respectu alterius materiae sibi similis, incommunicabilis redditur, licet possit per mixtionem misceri, et confundi cum alia, sed tunc fiet corruptio formarum, et accidentium, nec stabit divisio materiarum: stante autem divisione, pertinet ad materiam, et non ad formam facere istam incommunicabilitatem, quia pertinet ad ipsam

ratio ultimi subjecti, unde nec formam ultra communicari sinit, nec ipsa alteri materiae communicabilis est substantialiter, hoc ipso quod divisa est: sed ut sit divisa, requiritur quantitas non ut præcise informantis, sed ut separans, et dividens, qua divisione facta, ex materia nascitur substantialis incommunicabilitas, et multiplicatio.

Hoc posito dicimus, quod signatio materiae non fit per ipsam inhaerentiam quantitatis, seu per quantitatem ut informantem, neque per aliquem modum absolutum superadditum materiae. Non per quantitatem ut informantem, tum quia quantitas, sicut et alia accidentia inhaerent toti composito, ergo signatio materiae non fit per ipsam informationem quantitatis, siquidem informatio non est in ipsa materia, sed in composito, ergo signatio materiae per aliud, quam per informationem sumenda est; tum quia etiamsi Deus separaret quantitatem a substantia, adhuc maneret individuum, et tamen non maneret informatio quantitatis, sed ordo ad illam, ergo quantitas non individuatur per informationem actualem, sicut etiam anima separata per ordinem ad corpus individuatur, ut docet D. Thomas vi cap. de ente, et essentia, et accidens separatim manet individuum per ordinem ad subjectum; tum etiam, quia ipsa quantitas in quantum informans indiget individuari sicut et alia accidentia, ergo prout sic formaliter non est individuans, sed individuata, nulla enim forma in quantum forma se ipsa est individua, ut docet D. Thomas opuscul. LXX, quæst. iv, art. ii; tum denique quia quantitas, et reliqua accidentia ratione informationis solum dant esse accidentale, sed individua non solum quantum ad unitatem, quam habent in se, sed etiam quantum ad distinctionem ab alio sub-

stantialiter se habent, differunt enim differentiis individualibus, quæ sunt intra genus, et lineam substantiæ, quia individua substantiæ ad prædicamentum substantiæ pertinent, ergo non potest præberi iste effectus ab aliqua forma accidentali, quia non solum ratione constitutivi, sed etiam ratione distinctivi duo individua substantiæ substantialiter distinguuntur, et sic dicit D. Thomas opuscul. LXX citato ad 4: « Quod ea quæ differunt numero in genere substantiæ non solum differunt accidentibus, sed etiam materia et forma. Et in eodem loco ad secundum, inquit: « Quod dimensiones, cum sint accidentia, per se non possunt esse principium unitatis individua substantiæ, sed materia prout talibus dimensionibus subest, intelligitur esse principium talis unitatis, et multitudinis. » Et idem docet opuscul. xxix et opuscul. xv, capit. vii, ubi inquit: « Quod non habet ex dimensionibus materia corporalis suscipere formam particulariter. » Et denique vii Metaph. lect. xv, docet: « Quod quantumcunque aggregentur forma, non erit certa assignatio huius singularis, nisi per accidens, in quantum contingit omnia in simul collecta in uno solo inveniri. » Et sic infert quod collectio accidentium non est principium individuationis, ut quidam dicunt, sed materia designata.

Quod vero materia non sit principium individuationis, ut modificata aliquo modo absolutum in ordine ad quantitatem probatur, quia ille modus superflue ponitur, nam ut materia sit radix individuationis, non indiget nisi quod sit ultimum subjectum, hoc vero non habet per modum superadditum, sed per seipsam. Quod vero determinetur ad hanc quantitatem non habet per illum modum superadditum, nec enim

mediate modo suscipit quantitatem, sicut nec alia accidentia, sed subjectum suscipiens ea, per se immediate habet potentialitatem receptivam illorum, et eadem difficultas currit de ipsis modis qui recipiuntur in tali subjecto, an sint singulares per se, vel a materia, si enim singularizantur a materia, supponitur illam sine modo esse principium individuationis saltem respectu illius modi, et eadem ratione erit respectu aliorum. Si autem est singularis per se, ergo jam aliquid individuatur per seipsam sine materia, cur ergo non alii modi, et formæ, et accidentia id habeant?

Quapropter signatio materiae explicanda est per ordinem ad quantitatem ut dividendum, et separantem ipsas partes materiae. Sicut autem materia licet non informantur ab accidentibus, nisi mediante composito, tamen dicit ordinem ad illa ut ad dispositiones, quibus ipsa potentialitas materiae determinatur respectu istius formæ potius quam alterius, ita dicit ordinem ad quantitatem ut ad unam ex dispositionibus; sed tamen quantitas inter alias dispositiones non solum habet officium informandi subjectum in quo est, dando ei formalem effectum extensionis quantitativæ, sed etiam respicit ipsam ut dividendum unam portionem materiae ab alia, qua divisione posita tanquam conditione, resultat non ex ipsa quantitate formaliter, sed ex ipsa materia incommunicabilitas, et distinctio substantialis respectu materiae sic divisæ, et hæc est individuatione substantialis. Et sic intelligo materiam signari radicaliter quantitate, non quia materia sola sit radix quantitatis, cum radix illius fit corpus, quod non dicit solam materiam, sed materiam informatam forma corporeitate, sed dicitur radicaliter signari, quia non per ipsam actualem infor-

mationem quæ in composito, quod est ipsum corpus fit, sed per ordinem ad quantitatem ut determinantem, et dividendam materiam, id est, ipsa divisione subjicientem formæ tantum, vel tantum de materia, nascitur ex ipsa materia incommunicabilitas determinata substantialis, et substantialiter individuans, posita tamen illa divisione quantitatis, ut conditione requisita. Et sic intelligitur D. Thomas qui quantitatem nunquam ponit ut principium individuationis absolute, sed cum restrictione, scilicet tanquam principium secundarium, vel ut quoddam principium, vel ut conditio, ut videri potest in iv. distinctione xii, quæst. i, art. i ad 3, et iii part. quæst. lxxvii, art. ii et iv contra Gentil. capit. lxxv. Et tamen inter accidentia specialiter attribuit quantitatem rationem individuandi quodlibet vii, art. x, quia reliqua accidentia non faciunt divisionem, et tandem explicat quod sola materia est principium individuationis, quantitas vero solum concomitantem, non vero ut causans formaliter ipsam individuationem in subjecto, licet demonstret illud sensibus, ut designatum opuscul. xxxix et opuscul. xxxii, capit. iii et opuscul. lxx, quæst. iv, art. ii ad 2 de eadem sententia videri potest Cajetanus i part. quæst. xxxix, art. i; Mag. Bannez i de generatione, capit. v, quæst. iii, art. viii; Gonzalez i part. disputat. xxxiii; Theologi Carmelitani tractat. i, disputat. i, dub. v. Et ratio sumitur ex dietis, quia sic salvamus principium individuationis substantiale ex parte rationis formalis distinctivæ, et facientis incommunicabilitatem; salvamus etiam quantitatem, et proprietates individuales, quarum collectio ad individuationem requiritur, ut constat ex definitione individui, et non ut formaliter constituentes, quia individuum cons-

titutum, substantiale est, ipsæ vero accidentia sunt, ergo ut conditiones requisitæ, quod amplius ex argumentorum solutione elucidabitur.

Solvuntur argumenta.

Primo; arguitur contra dicta: Quia iste ordo quem ponimus, patitur easdem difficultates, ac modus absolutus, vel alia accidentia actuantia, quæ rejicimus, siquidem etiam ordo ille informat materiam, et individuatione indiget. Item quia quantitas non dividit materiam, nisi afficiendo ipsam et compositum, ergo informando individuat, et consequenter jam supponit subjectum individuatam. Item quia si se habet tantum ut conditio, poterit Deus eam supplere, ut patet in applicatione agentis ad passum. Item in natura Divina, et humanitate Christi sine incommunicabilitate datur individuat, utraque enim est communicabilis supposito, et sine divisione in Angelo datur individuat, ergo non requiritur quantitas ut conditio. Denique, vel materia signatur per quantitatem ut terminatam, vel ut in terminatam, terminata esse non potest, cum stante eodem individuo, terminatio quantitatis variari possit, modo enim est major, modo minor; interminata esse non potest, cum in se individua non sit, nec determinata, sed variari possit.

Ad primam probationem respondetur, quod ordo ille est ad quantitatem ut dividendam, qua divisione supposita, exercetur incommunicabilitas substantialis ipsius materiæ, et oritur ab ea respectu materiæ per quantitatem divisæ; et ita ordo non individuat formaliter substantialiter, sed requiritur ut conditio ad hoc, ut materia exercere possit incommunicabilitatem substantialem respec-

tu extremi divisi. Ad secundam probationem respondetur, quod quantitas non dividit nisi actuando, distinguo; actuando formaliter nego; concomitantem concedo; divisio enim ut divisio non est informatio sed duplicatio, et discontinuatio actionis; actio enim salvatur in uno, sicut mea quantitas actuali me totum, divisio autem formaliter dicit hujus actualionis discontinuationem, quæ quidem actionem supponit, sed non dicit illam formaliter, imo quantitas ut actuans, individuari indiget in se, sicut cætera accidentia ut autem dividens determinat, quod tantum vel tantum de substantia subjiciatur formæ, et sic est conditio ad determinandum, et determinabile individuum substantiam.

Ad tertiam probationem dicitur quod quantitas dividens non requiritur ad individuationem ex parte unitatis, sed ex parte multiplicationis individuorum, et ut exerceri possit incommunicabiliter substantialis respectu hujus et illius. Unde est conditio intrinsece requisita ad multiplicationem, nec enim alium modum multiplicandi materiam novimus, nisi per divisionem, neque hanc fieri nisi per quantitatem, cuius est distinguere partes, et ita non est conditio quæ suppleri possit, sicut neque suppleri potest existentia ad efficiendum, apprehensio ad finalizandum, sic divisio ad multiplicandum materialiter in substantia, sive partes, sive totum.

Ad quartam respondetur, quod communicabilitas naturæ ad personalitates nihil obstat singularitati, sed juvat ad illam, quia singularitas, et individuat solum dicunt incommunicabilitatem ad inferiora seu ad alia a se divisæ, non autem ad suum terminum per quem redditur subsistens natura, et ulterior termino, seu supposito incommunicabilis.

Esse autem communicabilem proprio termino per quod individuat redditur subsistens in se, nihil obstat singularitati, sed illam reddit ultimo completam, et terminatam, imo et communicari accidentibus nihil obstat incommunicabilitati individuationis.

Ad ultimam dicitur, quod D. Thomas opuscul. lxx, quæst. iv, art. ii, affirmat quod quantitas quæ signat materiam est quantitas interminata: « Dimensiones, inquit, possunt dupliciter considerari, uno modo secundum earum terminationem, et sic non possunt esse principium individuationis, quia cum talis dimensionum terminatio varietur frequenter circa individuum, sequetur, quod individuum non maneret idem numero semper; alio modo possunt considerari, sine ista terminatione in ratione dimensionis tantum, quamvis nunquam sine aliqua determinatione esse possint, sicut nec natura caloris sine determinatione albi vel nigri, et sic collocantur in genere quantitatis, ut imperfectum: et ex his dimensionibus interminatis efficitur hæc materia signata, et sic individuat formam, et sic ex materia causatur diversitas secundum numerum in eadem specie. Unde patet, quod materia secundum se considerata non est principium diversitatis secundum speciem, nec secundum numerum, sed sicut est principium diversitatis secundum genus prout subest communi formæ ita est principium diversitatis secundum numerum, prout subest dimensionibus interminatis. » Subdit autem solutione ad tertium, quod cum nullum accidens habeat rationem propriam divisionis nisi quantitas, dimensiones ex se ipsi habent quandam rationem individuationis secundum determinatum situm prout situs est differentia quantitatis, ideo habet

duplicem rationem individuacionis, unam a subjecto sicut et quodlibet aliud accidens, aliam ex seipsa, quatenus habet situm, ratione cuius etiam abstrahendo a materia sensibili imaginamur hanc lineam et hunc circumulum. Quare secundum D. Thomam quantitas interminata nihil aliud est, quam quantitas ut præcise facit divisionem, et differentiam situs et sub hac ratione quæ est communis omni quantitati dicitur signare materiam quatenus dividendo illam ponit conditionem requisitam, ut exerceat materia suam incommunicabilitatem, ut dictum est. Et ex materia sic individuata individuantur formæ tam substantiales, quam accidentales in ea receptæ, etiam ipsa figura, et formatio quantitatibus, qua redditur terminata, ideoque ut supra diximus per respectum ad quantitatem, ut dividendam (et hoc est interminatam) non autem ut informantem, et actuantem, sumitur significatio materiæ prout dividens.

Secundo obijcies: Nam materia non potest respicere quantitatem, nisi prout continet illam, et est informabilis ab illa, sed non continet nec respicit quantitatem, nisi mediante forma substantiali, ad quam prius terminatur ejus respectus, quam ad accidentalem, qualis est quantitas, ergo potius signatur per formam substantialem, quam per quantitatem, nec enim prius continet quantitatem ut hanc, quam formam substantialem ut hanc.

Confirmatur, quia quantitas non habet pro radice, et principio materiam, sed corpus, ergo non respicitur a materia nisi mediante corpore, et consequenter mediante forma corporeitatis. Confirmatur secundo, nam materia de se est indifferens, ut contineat hanc quantitatem vel illam, sicut et formam a qua dimanat, ergo non continet hanc quantitatem, nisi prius materia sit hæc, ergo est

hæc ante quantitatem, seu non per quantitatem, siquidem, quia est hæc, continet hanc quantitatem: imo fit circumulum in isto modo individuandi, siquidem materia est hæc, quia signatur ab hac quantitate, et quantitas est hæc, quia continetur in hac materia.

Respondetur distinguendo majorem principalis argumenti, non respicit quantitatem, nisi prout continet illam et formatur ab ea, distinguo; formatione, et continentia inhæSIONIS tantum, nego; formatione dispositionis sub prioritate causæ materialis ad formam, et ad sui etiam formationem, et inhæSIONem, concedo. Ad minorem distinguo; non continet, nec respicit quantitatem, nisi tantum mediante forma substantiali, quatenus quantitas se habet ut informans, et actuans transeat, sub causalitate, et prioritate dispositionis, et divisionis nego; ut dispositionem enim prius materia respicit quantitatem, quam formam substantialem, licet in genere causæ formalis sit e converso, eo quod per dispositionem sub præcisa formalitate dispositionis determinatur ad formam substantialem materia. Prima autem dispositio materiæ est a quantitate ut dividente, et segregante hanc materiam ab illa, et sub hoc officio, et respectu dividendi præcise dicitur quantitas interminata, quia licet in re nunquam sit, nisi sub aliqua terminatione, et figura, tamen secundum se, alia est formalitas, et respectus quantitatibus, ut dividendis, et distinguendis, alia ut terminantis, et informantis; et primum quo disponitur materia ad formam, est dividi, et segregari ab alia parte, seu materia, quæ ab illa forma pro illo statu non potest informari, et sub hac separatione præintelligitur in materia quantitatis ante formam substantialem prioritate dispositionis, licet eadem sub ratione

informationis accidentalis præsupponat formam et non nisi mediante illa, subjecto conveniat. Nec est absurdum, quod eadem forma sub diversis respectibus, et considerationibus præcedat, et sequatur formam substantialem, causæ enim ad invicem sunt causæ, et secundum unum respectum est effectus, secundum alium causa, ut supra late tractatum est questione prima, articulo septimo.

Ad primam confirmationem respondetur, quod quantitas ut propria sequitur formam, ut dispositio antecedit illam, sicut de aliis dispositionibus dictum est loco citato, et non solum coaptat materiam formæ extendendo ejus partes, et informantem illam, sed etiam dividendo, et separando ab alia, ut per hanc divisionem tanta vel tanta materia subijciatur formæ. Quod autem in diverso genere causæ præcedat, et sequatur materiam, non est inconveniens, sicut de aliis dispositionibus dictum est præfato loco.

Ad secundam confirmationem respondetur, quod materia est indifferens ad hanc quantitatem, vel ad illam tanquam ad formam, qua actuari debet materia, et ideo non recipit hanc quantitatem singularem, antequam ipsa materia singularis, et determinata sit, sed tamen ipsa quantitas ut dividens antecedit ipsam singularitatem sui subjecti tanquam conditio requisita, ut materia exerceat suam distinctionem, et incommunicabilitatem substantialem erga aliam materiam, et sic per talem divisionem signatur materia, quatenus separatur, et dividitur ab alia, ut substantialiter possit erga illam suam incommunicabilitatem exercere. Unde non committimus circumulum, tum quia proceditur in diverso genere causæ a materia, ut a radice primæ incommunicabilitatis ad quantitatem, ut ad conditio-

nem dividendam, et designantem, in diverso autem genere causæ, circumulum non est vitiosus; tum etiam quia quantitas non est ratio multiplicandi individuationem prout determinata, seu terminata, sed præcise prout dividens, sub hac enim præcissione sufficienter ponit conditionem requisitam, ut materia exerceat suam incommunicabilitatem respectu alterius, et sit ratio individuandi formas sibi advenientes, et sic a quantitate ut dividente, et nondum ut individuata, ad materiam, ut recipientem, et individuandam eandem quantitatem, non fit circumulum, nec est novum, quod aliquod subjectum respiciat formam secundum rationem, aut gradum communem, et illa ratio communis sit conditio aut medium, ut alia rationes in particulari respiciantur, sicut ab anima secundum rationem animalis habet corpus potentias sensitivas, sine quibus non disponitur ad vitam rationalem, licet in re sensus non dentur in homine sine rationalitate, et rursus qui habet animam rationalem tanquam formam, habet sensus ab illa ut a causa formali.

Ultimo arguitur: Quia distinctio numerica est substantialis, et actualis, ergo non est a quantitate, quia est accidens, nec a materia, quia non est actus; actus autem est qui distinguit. Quod si a quantitate ut a conditione individuatur, cur non etiam a forma ut a conditione? Præsertim cum quantitas ipsa sit variabilis, et modo major, modo minor, et similiter ipsa quantitas indigeat individuacione, sicut alia accidentia, ergo non est principium individuandi. Denique, quia divisio, et receptio quantitatibus est in corpore, et non in sola materia, ergo potius dicendum est, quod corpus est principium individuacionis, quam materia.

Respondetur ex dictis, quod dis-

tinctio numerica est substantialis, quia habet pro ratione, et principio radicali substantiam, quantitatem autem tanquam conditionem quatenus dividens est, dividere autem non convenit formæ substantiali ratione sui, nec alteri formæ accidentalitatis, et sic quantitas, et non alia forma est conditio. Actus autem est qui distinguit distinctione formali, potest tamen habere modum distinctionis individualis a materia, quatenus est prima ratio incommunicabilitatis, distinctio autem individualis dicit pluralitatem unitatum cum tali modo, scilicet incommunicabilitatis. Quod autem ipsa quantitas varietur, et individuetur, hoc convenit illi in quantum est quantitas terminata, et informans subjectum sicut reliqua accidentia, sic enim quantitas accidentaliter, et materialiter in eodem individuo variari potest secundum varias terminationes, sed formaliter, et quantum ad rationem dividendi, et separandi ab altero individuo semper manet eadem. Itaque non magis variatur quantitas quam varietur individuum, quod utique sub eadem absoluta unitate, stat bene quod recipiat diversas partes, et diversam quantitatem mutet diverso modo terminantem, aut figurantem, sed eodem modo dividendum, ad eum modum quo verificatur, quod manet semper idem corpus numero, et eadem materia. Denique, licet corpus sit id quod dividitur, et informatur per quantitatem, materia tamen est principium incommunicabilitatis, et ideo est principium individuationis.

ARTICULUS V.

Utrum accidentia individuentur a subjecto, nec possint esse in eodem duo numero distincta?

In sententia S. Thomæ certissimum est individuationem accidentium sumi a subjecto in quo sunt, seu in ordine ad illud, quod innumeris locis affirmat D. Thomas et specialiter videri potest I part. question. xxxix, articulo I, et question. xxxix, articulo III, et opuscul. xxxix, et xxxvi et II-II, question. xxiv, articulo v, question. I de Veritate, articulo XI et III part. question. xxxv, articulo v, et question. lxxvii, articulo II, et alibi sæpe. Fundamentum est; quod ipse D. Thomas communiter repetit, præsertim VII Metaph. lect. xv, et opuscul. lxx, question. iv, articulo II, quia nulla forma receptibilis est de se individua, et singularis, nisi per ordinem ad subjectum recipiens, de se enim potius forma est communicabilis, nisi per subjectum delineatur, et limitetur. Quare omnis incommunicabilitas nascitur tanquam ex principio ex subjecto recipiente, nisi forma sit separata, et per se incommunicabilis subjecto; tunc enim ex ipso modo talis forma redditur singularis, et incommunicabilis. Si autem ex subjecto redditur incommunicabilis, ex ipso etiam habet individuationem. Ratio autem eorum formæ de se sint communicabiles multis, quantum est ex vi conceptus, et officio formæ, jam supra diximus, et attigit D. Thomas IV contra Gentil. capit. viii, et Cajetanus capit. vi de ente et essentia in questione de principio individuationis ad 6, quia formæ solum possunt fundare, vel distinctionem formalem oppositam unitati formali, vel distinctionem formarum, licet non modo formali. Prima solum pertinet

ad pluralitatem specificam, sicut e contra unitas formalis ad unitatem specificam, quæ se est communis multis. Secunda vero necessario debet convenire formæ ex alio principio, quam ex vi formæ, seu per ordinem ad aliud, cum in se non sit nisi forma informans, quia autem receptibilis est in alio, ordinem dicit, et habitudinem ad illud, in quo semel recepta forma non potest transire ad aliud, neque fieri communis multis, ergo inde ut ex principio, vel per ordinem ad illud habet incommunicabilitatem, et consequenter individuationem, quia principium individuationis ut sæpe dictum est, est incommunicabilitas, et divisio secundum modum incommunicabilitatis.

Dices: Ex se habet forma communicabilitatem ad subjectum, et in hoc genere redditur per materiam ulterius incommunicabilis ad aliud, ut ad subjectum quod informet. Cæterum, de se forma accidentalitatis non est communicabilis ad formas alias inferiores cum ipsa sit infima, et in hoc consistit ratio individuationis, non in primo. Sed contra, quia si forma accidentalitatis est una numero ex se, et incommunicabilis pluribus inferioribus, etiam erit incommunicabilis multis tanquam subjectis, et sic utramque incommunicabilitatem habebit a se, non unam a subjecto, aliam a se. Patet antecedens, quia accidens hoc ipso quod est unum numero, ex se non potest transire de subiecto in subjectum, et multo minus manendo in uno, poni in alio, ergo hoc ipso, quod est unum numero, et incommunicabile inferioribus tanquam formis numero diversis, etiam erit incommunicabile pluribus subjectis, et sic ex omni parte individuabitur per se, redeuntque argumenta supra facta contra individuationem rei per seipsam. Si enim id non conceditur substantiæ,

multo minus accidenti. Deinde, quia si forma accidentalitatis de se est communicabilis multis subjectis, redditur autem incommunicabilis per hoc subjectum determinatum, ergo de se est communis, et universalis per modum quinti prædicabilis, quæ est prædicatio accidentis de subjecto, licet non sit communis, nec prædicabilis per modum secundi prædicabilis, quæ est speciei de individuo, scilicet formæ de hac et illa forma: sed universalitas quinti prædicabilis non convenit accidenti, quod est unum numero, ergo ut sit unum numero, dependet etiam ab incommunicabilitate per modum quinti prædicabilis, quod est respectu subjecti. Minor patet, quia accidens unum numero, verbi gratia, hæc albedo, non potest verificari denominative de pluribus subjectis, sed solum de uno, sicut enim albedo facit album, ita hæc albedo hoc album, et non amplius, ergo solum potest prædicari de uno, ergo quod est unum numero per modum secundi prædicabilis non est commune modo quinti prædicabilis.

Sed inquires, an ipsa materia prima sit principium individuationis radicale solum, et remotum, ut quo individuationis accidentium, an vero solum ipsum compositum, cui inhaerent. Respondetur solum a composito quod est ens completum in actu, non a materia individuari ut docet S. Thomas opusc. xxix, circa finem. Licet enim accidens individuetur a composito quod est subjectum, et subjectum ipsum a materia prima ut a radice, tamen hoc est in linea individuationis substantialis, quæ quidem præsupposita esse debet ad accidentalem, sed tamen formaliter loquendo radix illius individuationis accidentium sistit in ipso composito, quia sistit in ente completo, et in actu, hoc enim est subjectum sustentativum accidentium,

ut accidentia sunt, et licet materia prima sit principium quo, sustentandi accidentia ex parte receptionis, tamen non est determinate, et formaliter radix individuanti accidentia nisi prout in actu sit per formam in composito, de se enim est principium commune ad formas substantiales, et accidentales, immediate quidem substantialium, mediate accidentalium, et ita per se loquendo, et in linea individuacionis accidentalis determinate sistit hæc radix in ipso subjecto, quod est compositum, sicut resolutio fidei, ut fidei est, sistit in Deo ut dicente, et testificante, licet præsuppositivè requiratur quod sit intelligens, et sit immaterialis, et actus purus; sed hæc resolutio non est fidei ut fidei, sed cognitionis discursivæ, qua veritas Divina cognoscitur reducendo ad suas rationes, et principia.

Dices: Saltem quantitas individuatur a se, quia est prima in suo genere, scilicet ut conditio requisita ad individuandum. Unde D. Thomas III part. quæstion. LXXVII, articulo. II, et quodlib. VII, articulo. X, et aliis locis fatetur, quantitatem se ipsa individuari. Respondetur, de hoc satis nos dixisse articulo præcedenti, quod quantitas consideratur dupliciter; uno modo quantum ad effectum dividendi partes materiae, et quantum ad hunc effectum a se individuatur, id est, partes propriæ quantitatis non ab alia quantitate dividuntur, sed per se ipsam, reliquæ vero formæ, et substantiæ per quantitatem. Et ita in hoc habet aliquid speciale inter cætera accidentia. Alio modo consideratur quantum ad effectum formalem quem præbet informando, sicut alia accidentia, extendit enim partes substantiæ, et terminat, et sic consideratur ut quantitas terminata, et sub hæc consideratione quantitas indi-

viduatur a subjecto sicut alia accidentia, et non se ipsa tantum, participat enim esse a subjecto sicut alia accidentia. Unde dicit S. Thomas opus. LXX, quæstion. IV, articulo. II: « Quod quantitas habet duplicem modum individuacionis, unum ex subjecto, sicut et quodlibet aliud accidens, alium ex se ipsa in quantum habet situm ratione cuius in abstrahendo a materia sensibili, imaginamur hanc lineam, et hunc circumulum. » Quare qua parte individuatio importat divisionem ab alio numeraliter dependet a quantitate, ut a conditione requisita, et faciente divisionem, et in hoc aliæ formæ etiam substantiales dependent a quantitate, ipsa vero non dependet ab alia ut a tali conditione. Qua parte vero individuatio dicit unitatem indivisam in se, dependet quantitas a subjecto, a quo habet accidens esse, et consequenter etiam sustentatur in unitate. Nec D. Thomas in aliis locis adductis loquitur, nisi de quantitate ut facit divisionem, in quo quantitas præbet conditionem requisitam ad individuandum tanquam primam in illo genere.

Difficultas ergo restat in hoc articulo, quæ et præcipua est circa id quæ sæpe affirmat D. Thomas, quod duo accidentia solo numero distincta non possunt esse in eodem subjecto, seu in eadem parte, eo quod ab illo individuantur, ut expresse affirmat III p. quæstion. XXXV, articulo. V, et in III, distinctione. XXXII, quæst. III, art. IV, quæstione. III, et in IV, distinct. XII, quæstion. I, articulo. I, quæstione. III, et aliis multis in locis. Et quidem multi in hoc etiam conveniunt saltem loquendo de accidentibus absolutis, sed non ex eodem fundamento, aliqui enim id probant ratione superfluitatis, alii propter identificationem, quia posito accidente ejusdem speciei cum alio in eadem parte subjecti redigi-

tur in unum cum illo, sicut si miscantur duo liquores.

Cæterum fundamentum D. Thomæ sumitur ex principio individuacionis sæpe jam dicto, quia forma ex vi formæ non habet principium divisionis numeralis, sed formalis, ergo debet sumi ex aliquo principio extra formam, quod se habeat ut principium materiale recipiens, et reddens incommunicabilem talem formam, atque adeo accidens cum in se solum habeat rationem formæ, materiam vero non includat intrinsicè, sed solum dicat ordinem ad illam, ex isto ordine multiplicabitur multiplicatione non formali, quæ est numerica. Si autem ex parte istius principii materialis non incipit divisio, non remanet in ipsa forma aliqua ratio multiplicationis individualis. Et sic recte dixit Cajetanus III part. quæstion. XXXV, articulo. V, fundari hanc doctrinam D. Thomæ in illa maxima: *Quod omnis divisio fit, aut per principia formalia, aut per quantitatem, seu divisionem materialem*, et ita remota divisione materiali, et quantiativa ex parte subjecti, et stante unitate formali ipsius formæ non datur principium multiplicationis numericæ. Cujus intelligentia consistit in hoc, quod semper divisio numerica debet causari, et oriri ex aliquo principio materiali diviso. Quod si hoc principium materiale non multiplicatur, semper forma manebit una ex unitate principii extrinseci individuacionis, hoc autem principium individuans accidentia est subjectum in quo recipitur, quia ex ipso provenit incommunicabilitas, ut satis probatum est supra, ergo si hoc principium materiale non dividitur, ita quod ab ipso incipiat distinctio materialis, non poterit dari multiplicatio individualis formæ accidentalis. Quod si forma accidentalis semel individuatur per ordinem ad

hoc subjectum, in quo producitur, sive sit subjectum proprium, sive extraneum, etiamsi postea separatur, vel in alio subjecto ponatur, non amittit individuacionem, quia retinet ordinem, et respectum ad illud primum subjectum unde individuatum fuit. Nec est inconveniens, quod duæ albedines individuatae a diversis subjectis, divinitus separantur ab illis, vel etiam uniantur in uno tertio subjecto conservata cujusque individuacione; nam tunc erunt plura individua accidentia in uno subjecto per accidens, non tamen per se individuabuntur ab illo, sed a diversis subjectis in quibus producta fuere, et per ordinem ad quæ individuacionem suam primo factam præsupponunt.

Nec obstat, quod illæ uniones in illo tertio subjecto in quo recipiuntur, etiam sunt ejusdem speciei, nec ab alio individuantur, quam ab illo tertio subjecto, ergo saltem illæ duæ uniones recipiuntur simul in eodem subjecto tanquam duo individua ejusdem speciei. Respondetur enim, quod illa unio si sumatur pro inhærentia accidentis, est modus identificatus cum ipso accidente, et multiplicatur numero ad multiplicationem ipsius entitatis realis accidentium. Unde in illo casu in quo supponitur ipsa accidentia esse individuata non ab illo subjecto in quo sunt, sed ab aliis quorum propria sunt, jam possunt ipsa accidentia individuare in se modos, non ratione subjecti cui de novo conjunguntur, sed ratione suæ entitatis individuatae ex aliis principis, et subjectis ad quæ ordinem dicunt; sicut etiam quando separata sunt a subjectis, modos aliquos in se recipiunt, et individuant. Si autem loquamur de unione, non pro inhærentia, sed pro immutatione, quia subjectum immutat ad illa accidentia suscipienda, illæ immutationes sequun-

tur actionem Dei transferentis accidentia ad illud subjectum, quæ cum diversa immutatio sit a naturali alteratione producente accidens in subjecto, diversæ etiam speciei unionem dicit ex parte immutationis. Quare si duo accidentia diversa numero supernaturali actione uni subjecto uniantur, id debet fieri immutatione diversæ speciei, ut non sint duæ uniones ejusdem speciei ab eodem subjecto individuata. Quia etiam ratione, si unam humanitatem plures Personæ Divinæ diversis unionibus assumpserint, debent esse uniones diversæ speciei, quia ad diversas Personas terminantur.

Solvuntur argumenta.

Primo objicies: Si non potest plura accidentia ejusdem speciei recipere subjectum nisi dividatur, ergo neque plura individua diversæ speciei, nam illa vere plura individua sunt, ergo etiam ad dandas illas diversas individuaciones, diversitas subjecti requiritur, quod est aperte falsum. Similiter etiam non poterit idem subjectum recipere duo accidentia numero distincta successive, nisi etiam successive plurificetur, non plurificatur autem successive subjectum. Quod verotempus discontinuet non refert, quia tempus solum est circumstantia, non radicale principium individuacionis, et sic non requiritur divisio radicalis principii quod est subjectum. Ac tandem videmus plura lumina esse in eodem subjecto si applicentur plura luminosa, cujus signum est, quia fiunt plures umbrae, quæ solo numero sunt distinctæ, sicut et luces.

Respondetur quod in receptione plurium accidentium specie non fit multiplicatio numeralis, sed specificæ, posita tamen in suis individuis. Et ideo non indiget dividi principium

materiale, cum divisio fiat ex parte formæ, et distinctionis formalis, sed sufficit ponere in subjecto capacitatem plurium formarum specie diversarum, quæ ut D. Thomas docet viii de Veritate, articulo xiv, recipiuntur secundum diversas potentias subjecti, id est, secundum diversos respectus participandi formas, sicut dulcedo recipitur ex participatione humidi, albedo ex participatione lucis. Hæc autem capacitas non invenitur in materia prima ad plures formas substantiales simul habendas, quia quælibet forma substantialis habet privationem alterius, quia quælibet dat primum esse, et esse simpliciter. Cæterum quando non dantur formæ diversæ speciei, si multiplicatio debet fieri, cum non oriatur ex parte formæ, ut forma, seu distinctionis formalis, oriri debet ex divisione principii materialis, ad quod cum dicat forma habitudinem, resultat multiplicata individuatio in forma.

Ad secundam partem argumenti respondetur, quod in casu successio nis formarum ejusdem speciei, non est necesse subjectum entitative dividi in actu, quia non datur multiplicatio formarum in actu, sed una tantum est in actu, alia vero præterit, et in actu non est; unde sicut multiplicatio est in potentia, unitas vero in actu, ita sufficit unum subjectum materiale in actu, licet in potentia, et virtualiter se habeat ad plura. Et sic tempus non est principium radicale multiplicandi, sed solum circumstantia, est tamen principium consumendi unum quod præterit, et relinquendi in actu solum unum quod existit et individuatur actu.

Ad tertiam partem argumenti respondetur, quod duplex luminosum, cum non penetratur, sed quodlibet sit in diversa parte medii, diversum quoque lumen efficit, vel intendit

secundum diversas lines. Quod vero fiant duæ umbrae, etiam fiunt in diversis partibus spatii, sicut et ipsæ luces diversæ sunt, a quibus corpus opacum per diversas lines tangitur.

Secundo arguitur in his quæ relative se habent: Cum enim relatio respiciat terminum extra se, ex multiplicatione illius, et non solum ex subjecto habebunt multiplicari, cur enim non a terminis multiplicabuntur sicut a subjectis? Et sic unus pater ad plures filios habebit diversas relationes, siquidem pereunte uno filio manet respectus ad alios et idem est de albo recipiente plura alba ut similia. Tum duæ species intentionales, vel duæ visiones, aut conceptus representantes duo individua ejusdem speciei non differunt, nisi numerice sicut objecta ipsa, et tamen sunt simul in eadem potentia, similiter charitas habuit in Christo duos actus erga Deum alterum necessarium, quo fruebatur, alterum liberum, quo merebatur diligendo Deum, et tamen erant ejusdem speciei, sicut charitas ipsa a qua procedebant. Denique, causa efficiens, et finalis duas numero actiones efficere, et finalizare possunt, ergo et causa materialis plures numero formas recipere.

Respondetur aliquos sentire, quod plura accidentia relativa, vel respective se habentia ad diversos terminos, seu habentia diversos status, vel modos possunt multiplicari numero in eodem subjecto. Sed est expresse contra D. Thomam iii part. quæstion. xxxv, articulo v, ubi loquitur de relatione ad plures filios, quam dicit non multiplicari in uno patre, quia fundamentum est unum, scilicet potentia generativa ut reducta ad actum, et quod fit per plures actiones, vel ad plures terminos materialiter se habet, nam etiam unica actione contingit plures filios generari, et nasci ex uno partu, et

tunc relatio est una, quia fundatur in unica actione, termini autem materialiter solum plures; eodem autem modo se habet relatio ad plures filios natos per plures actiones, vel per unam; de quo latius egimus in Logica q. xvii, art. vi. Itaque relatio patris potest attingere adæquate omnes procedentes ab isto, quia sub hac ratione fundatur ista relatio. Mortuo autem uno filio manet relatio eadem ad alium quasi intensive, sed non quasi extensive, et adæquate. Et idem est de convenientia albi ad plura alba, vel pauciora.

Et ad instantiam, cur non sumatur multiplicatio a diversitate terminorum ad quos, sicut a diversitate subjecti, respondetur causam esse, quia terminus ad quem non respicitur per se, ut principium materiale, et divisionis materialis, sed ut formale, et specificativum, quia species sumitur ab objecto, et a termino ad quem. Quod vero ratio ista formalis invenitur in pluribus, vel paucioribus, pertinet ad materiale ejus, et facit ad extensionem talis actus, non ad principium multiplicandi ipsum, quia non est principium incommunicabilitatis, et incommunicabilis multiplicationis, sed est subjectum habens in se rationem formalem, quam respicit talis actus, et ita recipiendo rationem formalem respicitur id, in quo invenitur tanquam materiale attactum, non ut incommunicabile reddens. Cujus signum est, quia eadem actio potest diversos terminos materiales attingere, quasi inadæquate contentos sub eadem ratione formali. At vero subjectum, seu causa materialis, ita formas recipit, quod incommunicabilitatem ex ipsa receptione præbet, atque adeo individuacionem: et si multiplicatur, individuatio multiplicabitur. De causa vero efficiente, et finalizante, dicimus quod non se habent, ut intrin-

seca individuationis principia incommunicabilitatem fundantia, sed ut extrinseca, vel exequendo, vel alliciendo, seu dirigendo. Unde quod plures actiones numero distinctas attingant, vel non attingant, non ex efficienti præcise sumitur, aut fine, sed ex dispositione materiæ a qua in hac parte efficiens pendet, et cui se accommodat, ut plures numero actiones habere possit, materia vero ex se habet hoc principium.

Ad aliam partem argumenti de speciebus, conceptibus, et actibus respondetur, quod respectu objectorum se possunt habere dupliciter. Primo, quod talis species, vel cognitio ad læquate se habeat ad istud individuum; secundo, quod inadæquate, quia attingit plura ut contenta sub una ratione, aut medio. Si hoc secundo modo, non multiplicantur species vel actus, sed eadem species multis actibus deservit, eadem numero visione plura in hoc medio contenta video, quia illa pluralitas est materialis ex parte objecti tacti, quæ non est principium multiplicandi individualiter visiones. Si primo modo, sunt actus aut representationes species distinctæ, quia id quod individuationis est in objecto respicitur per se, et ut adæquans talem actum, et consequenter ut specificativum ejus, et ideo tales differentiæ individuantes, quia sumuntur ut rationes adæquandi, et per se distinguendi actus, sumuntur ut specificantes, et licet in se entitative solum individualiter differant, tamen objective sunt specificativa diversa.

Quod vero attinet ad actus charitatis, aliqui tenent Christum Dominum non habuisse, nisi unum numero actum charitatis regulatum a visione beatifica, qui ut ferebatur in Deum erat necessarius, et non meritorius, ut autem in creaturas, ferebatur libere, et sic poterat esse meritorius, de quo videri potest Alvarez in p. disp. xlv et in id aliqui Thomistæ inclinant. Alii nec improbabiler existimant charitatem habere plures actus specie incompleta, et imperfecta distinctos, sicut distinguuntur diversi actus religionis, ut devotio, oratio, votum, adoratio, etc. Et fortitudo habet duos actus, agredi, et sustinere, et aliæ virtutes similiter, quos actus simul exercere possunt, atque adeo non solo numero distinguuntur, licet procedant ab habitu ejusdem speciei, sed habent diversam speciem incompletam, sicut duæ partes heterogenæ in homine: sic charitas habet duos actus distinctos, ut fatetur D. Thomas II-II, quæst. xliv, art. II ad 1, alium erga Deum, alium erga proximum, qui possunt esse simul, ergo plus quam numero distinguuntur. Quid ergo mirum, quod etiam erga Deum possit eadem charitas habere duos actus specie quasi incompleta, et partiali distinctos, alterum necessarium fructuonis regulatum visione beata, alterum libere regulatum scientia infusa non vidente clare Deum, et consequenter tales actus sint simul, sicut actus erga Deum, et erga proximum? Sed de his plura Theologi.

CIRCA LIBRUM SECUNDUM.

QUÆSTIO X.

DE ELEMENTIS, ET PRIMIS QUALITATIBUS.

ARTICULUS PRIMUS.

Quid sit elementum, et quotuplex, et quæ sint qualitates primæ?

Elementum sumi potest dupliciter. Uno modo late, et communiter prout complectitur prima principia, et causas intrinsecas rerum, quæ ratione I Phys. q. II, art. I ex D. Thomæ diximus tria ista, scilicet principium, causa, elementum, habere se sicut magis, et minus commune, salvati autem elementum per hoc quod sit aliquid principium, et causa intrinsece componens. Causa autem magis communiter se habet, et complectitur etiam principia extrinseca, a quibus aliquid procedit cum dependentia, et participatione. Principium autem adhuc communius dicitur id, a quo aliquid procedit, etiamsi sine dependentia, et participatione, ut in divinis. Alio modo sumitur elementum strictius pro principii, quæ in se etiam sunt composita, et principia, utpote corpora composita ex materia, et forma, quia tamen sunt corpora simplicia dicuntur elementa, quatenus distinguuntur a mixtis quæ ex illis componuntur. Et sic sumuntur pro quatuor vulgaribus elementis, terra, et aqua, aere, et igne; de quibus agit tum in tertio de cælo, tum hic; sed ibi agitur de illis secundum

quod petunt determinatam situationem in universo; in præsentia autem prout sunt prima generabilia, et corruptibilia, sicque ad generationem, et corruptionem spectant. Definitur autem elementum *quod est corpus, in quod cætera corpora dividuntur, in quibus inest actu, vel potentia, ipsum autem est indivisibile in diversa secundum speciem.* Ex corpus ponitur loco generis, et excludit illa elementa, quæ sunt prima principia corporum, ut materia, et forma, non autem sunt corpus, neque enim materia est corpus, sed principium corporis. Reliquæ particule ponuntur ad distinguendum ista elementa a reliquis mixtis, quæ non sunt corpora simplicia, et dicitur non dividi in alia corpora, id est, resolvi per alterationem, et corruptionem, mixta enim resolvuntur in elementa, elementa vero non resolvuntur in alia, sed unum corrumpitur ab alio, vel in unum tertium, quod est mixtum, conspirat: dicitur autem inesse elementum actu, vel potentia in mixto, quatenus elementa virtualiter manent in mixto per suas qualitates, ut supra questione quinta dictum est. Et licet etiam partes integrantes sint in corpore, actu, vel potentia, et in eas dividatur totum, non tamen dividitur per resolutionem alterativam, sed per divisionem quantitativam, ipsæ autem partes etiam resolvuntur in elementa.

Quotuplex autem sit elementum etiam ex tractatu in tertio de cælo constat, omissis enim antiquorum opinionibus, constat ponenda esse